

Tietokeskus Vellamo – museo ja kirjasto yhdistivät voimansa Kotkassa

Iiris Kuusinen

Kotkan kantasatamassa syyskuussa avattu Tietokeskus Vellamo tarjoaa neljän toimijan yhteistyönä kirjasto-, arkisto- ja neuvontapalveluja tutkijoille ja muille tiedontarvitsijoille. Kirjaston asiakkaille tarjolla ovat saman toimipisteen kautta tarjolla kirjaston ja arkiston palvelut, mutta myös opintoneuvonta. Kirjasto sijaitsee onnistuneesti myös Suomen matkailun vuoden 2008 huippukohteessa – arkkitehtuuriltaan kiinnostavassa Merikeskus Vellamossa.

Museoiden ja kirjastojen tiiviiseen yhteistyöhön perustuva toimintamalli sekä niihin liittyvät tietotekniset ratkaisut ovat ainutlaatuisia Suomessa. Yhteistyökumppaneina tietokeskuksen suunnittelussa ovat olleet Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian Kotkan yksikkö, Kymenlaakson ammattikorkeakoulun kirjasto, Kymenlaakson museo ja Suomen merimuseo / Museoviraston kirjasto.

Rakennuksesta Suomen matkailun huippukohde 2008

Tietokeskus sijaitsee arkkitehtuuriltaan kiinnostavassa hyökyaallonmuotoisessa uudisrakennuksessa – Merikeskus Vellamossa. Samassa rakennuksessa toimivat myös Helsingistä Kotkaan siirtynyt Suomen merimuseo, maakuntamuseona toimiva Kymenlaakson museo ja Merivartiomuseo. Kuluvan vuoden heinäkuussa ovensa avannut arkkitehtonisesti erikoinen rakennus museoiden valmisteleminen näyttelyineen on kiinnostanut yleisöä siinä määrin, että Suomen Matkailijayhdistys on jo ehtinyt valita Merikeskus Vellamon Suomen matkailun huippukohteeksi 2008. Tietokeskuksen moderni interiööri myötäilee rakennuksen ja ympäristön merellisyyttä. Tilana se muistuttaa laivan kajuuttaa. Sisustuksen mustavalkoinen väripaletti ja rouheapintainen lattiamateriaali soveltuvat karuun satamamiljööseen. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehtitoimisto Lahdelma & Mahlamäki Oy. Kämm. mahdollisuus tilata kohderyhmän mukaan räätälöityä tiedonhankinnan opetusta. Tietokeskuksen tiloissa toimii myös Kymenlaakson koulutusorganisaatioiden yhteinen koulutusneuvontapiste. Meri ja paikallishistoria korostuvat tietokeskuksen painetussa kirjastokokoelmassa. Kokoelma koostuu Suomen merimuseon Helsingin Hylkysaaresta siirretystä aineistosta, Kymenlaakson museon käsikirjastosta ja Kymenlaakson ammattikorkeakoulun Kotkan Merikirjastosta siirtyneestä aineistosta. Lisäksi avoimen yliopiston ja yliopistollisen täydennyskoulutuksen opiskelijoita varten on perustettu pieni käsikirjasto. Kokoelman keskeisiä aihealueita ovat mm. merenkulku,

merihistoria, laivanrakennus, saaristo- ja sisävesietnologia, arkeologia, Kymenlaakson paikallishistoria, Suomen historia, kulttuurihistoria, museologia ja vesien suojelu. Vanhimmat teokset ovat 1740-luvulta. Arkistopalvelujen käynnistyttyä keväällä 2009 asiakkaiden käytössä on lisäksi arkistoaineistoa, valokuvia, piirustuksia, karttoja ja av-aineistoa.

Sähköisten aineistojen helppokäyttöisyyteen panostetaan

Globaali ulottuvuus saavutetaan tietokeskuksessa sähköisten aineistojen kautta. Asiakkaiden paikalliskäytössä on mittava kokoelma eri alojen tietokantoja, elektronisia kokotekstilehtiä ja e-kirjoja.

Käytössä ovat Helsingin yliopiston kirjastojen, Kymenlaakson ammattikorkeakoulun ja Museoviraston kirjaston tutkimusta ja opiskelua varten hankkimat e-aineistot. Museoviraston, Suomen merimuseon ja Kymenlaakson museon tietokannat tarjoavat museoalan tietoa mm. esinekokoelmista ja aineellisesta kulttuuriperinnöstä.

Yhteistyökumppaneiden kolmivuotisen kehittämis- ja suunnittelutyön tuloksena on luotu uusia tietoteknisiä ratkaisuja, jotka mahdollistavat eri toimijoiden verkoissa olevien e-aineistojen asiakasystävällisen ja tietoturvallisen paikalliskäytön. Kutsuvierasavajaisissa pitämässään juhlapuheessa opetusministeriön edustaja pääsihteeri Minna Karvonen totesi, että ”tiedon valtameressä on kevyt kellua mutta sukeltamiseen tarvitaan kannustajaa”. Tietokeskuksen haasteena on-

Kirjasto, arkisto ja koulutusneuvonta samoissa tiloissa

Tietokeskuksessa kohtaavat historia ja nykyaika sekä globaalius ja paikallisuus. Samassa tilassa on tarjolla samalla kertaa museoiden arvokas historiatieto ja korkeakoulujen uusin sähköinen aineisto. Samasta asiakaspalvelupisteestä välitetään kirjasto- ja arkistopalvelut.

Arkistopalvelujen keskeisin toimintamuoto on aineiston käyttöön liittyvä tietopalvelu. Kirjaston palveluihin kuuluvat lainaus, aineiston käytön opastus, kauko- ja tietopalvelu. Asiakkaiden käytössä on myös kolme tutkijahuonetta sekin opastaa asiakaskunta taitaviksi tietovarantojen käyttäjiksi, jotka hallitsevat syvällisen tiedon haun mahdollisimman vaivattomasti. Sähköisten sovellusten ja palvelujen helppokäyttöisyyden kehittäminen on tietokeskuksen toiminnassa jatkossa tärkeää.

Asiakkuus yhdistää

Tietoresursseiltaan suuressa mutta henkilöresursseiltaan rajallisessa keskuksessa osaava ja omatoiminen asiakas on e-linehto. Asiakkaiden tiedonsaantia parantaa tulevaisuudessa Kansallinen digitaalinen kirjasto –hankkeen myötä syntyvä kirjastojen,

arkistojen ja museoiden yhteinen asiakasliittymä, jonka kautta Merikeskus Vellamossa toimivien museoidenkin arkisto- ja kuvamateriaali saadaan laajempaan levitykseen. Tähän liittyen museoiden paperimuodossa olevan valokuva-aineiston digitoiminen on keskeinen kehityskohde. Tietokeskus Vellamon toiminta perustuu erilaisten organisaatioiden omien alojen osaamisen ja tietämyksen yhdistämiseen. Tämä on sekä rikkaus että haaste. Se mahdollistaa innovatiivisen kehitystyön ja monipuolisen palvelutarjonnan. Taustaltaan erilaisten organisaatioiden hallinnollisten ja toiminnallisten käytänteiden yhteensovittaminen ja erilaisia tarpeita tyydyttävien ratkaisujen hiominen vaativat kuitenkin pitkäjänteisyyttä ja kykyä ulottaa katse organisaatorajojen yli asiakkaaseen. Kuvat: Kymenlaakson ammattikorkeakoulun viestintäpalvelut

Tietoa kirjoittajasta:

*Iiris Kuusinen, FT, Tietokeskus Vellamon johtaja
Kymenlaakson ammattikorkeakoulun
kirjastonjohtaja
iiris.kuusinen@kyamk.fi
<http://www.kyamk.fi/vellamo>*